

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om arbetstiden på fartyg i inrikesfart

PROPOSITIONENS HUVUDDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om arbetstiden på fartyg i inrikesfart ändras så att kollektivavtalsparterna ges större möjligheter än vad gällande lag ger att genom kollektivavtal överenskomma om ersättningar för övertidsarbete, vilotider samt förläggning av arbetstid.

De föreslagna ändringarna motsvarar i hög

grad de ändringar som ingår i regeringens proposition med förslag till lag om arbetstidslag och lag om ändring av 9 § lagen om hushållsarbetstagares arbetsförhållande.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och blivit stadfäst.

MOTIVERING

1. Nuläge och föreslagna ändringar

Arbetstiden för personer som har ett arbetsförhållande enligt sjömanslagen (423/78) bestäms antingen enligt sjöarbetstidslagen (296/76) eller enligt lagen om arbetstiden på fartyg i inrikesfart (248/82). Sistnämnda lag tillämpas enligt lagens 1 § på arbete ombord på finskt fartyg i inrikesfart eller, på förordnande av arbetsgivaren, tillfälligt på något annat ställe. Med inrikesfart avses trafik inom Finlands gränser samt på den arrenderade delen av Saima kanal och på Rysslands vattenområden i omedelbar anslutning därtill. Lagen tillämpas förutom på personer i arbetsförhållande även på innehavare av tjänst eller befattning hos staten, en kommun eller ett annat offentligt samfund, om inte något annat följer av 3 §, i vilken stadgas om undantag från tillämpningsområdet.

I lagen stadgas bl.a. om de minimivillkor som gäller för ordinarie arbetstid och dess förläggning, övertidsarbete och ersättningar som skall betalas för det samt vilotider. Enligt 22 § är ett avtal genom vilket förmåner som enligt lagen tillkommer arbetstagare minskas ogiltigt. Enligt 2 mom. i nämnda paragraf kan genom arbets-, tjänste- och

funktionärskollektivavtal likväl i fråga om reglering och förläggning av arbetstiden, minimilängden på den fritidsperiod som är ett villkor för övertidsarbete enligt 8 § 2 mom. och om dagliga vilotider överenskommas på ett sätt som avviker från vad som stadgas i lagen. I momentet stadgas vidare om en av avtal bunden arbetsgivares rätt att tillämpa avtalsbestämmelserna också på de arbetstagare eller tjänstemän som inte är bundna av arbets- eller tjänstekollektivavtal, men i vilkas arbets- eller tjänsteförhållanden bestämmelserna i vederbörande avtal annars skall iaktas. Paragrafens 3 mom. innehåller dessutom ett stadgande om vilken verkan de avtalsbestämmelser som avses i 2 mom. har i efterhand. Enligt stadgandet kan avtalsbestämmelserna tillämpas efter det arbets- och tjänstekollektivavtalet upphört att gälla, till dess ett nytt avtal träder i kraft, i de arbets- och tjänsteförhållanden där avtalet tillämpas medan det är i kraft.

I regeringens proposition med förslag till arbetstidslag och lag om ändring av 9 § lagen om hushållsarbetstagares arbetsförhållande (RP 34/1996 rd) föreslås att i arbetstidslagen (604/46) skall intas ett stadgande som på ett enhetligt sätt ger arbets- och

tjänstekollektivavtalsparterna rätt att genom riksomfattande arbets- eller tjänstekollektivavtal avvika från lagens i övrigt tvingande stadganden. I förslaget till arbetstidslag har rätten för kollektivavtalsparterna att sluta avtal dessutom utvidgats jämfört med gällande arbetstidslagar. Förslaget motiveras med att de riksomfattande arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna får möjligheter att beakta branschens eller företagets särdrag och specifika behov vid regleringen av arbetstiderna.

I överensstämmelse med förslaget till arbetstidslag föreslås att lagen om arbetstiden på fartyg i inrikesfart skall ändras på så sätt att i 22 §, som gäller stadgandenas tvingande natur, skall anges alla de stadganden från vilka undantag kan göras genom arbets- och tjänstekollektivavtal. Det föreslås därför att 6 § 2 mom., 8 § 3 mom. och 11 § 4 mom., i vilka stadgas om arbets- och tjänstekollektivavtalsparternas rätt att sluta avtal, skall upphävas som onödiga. Om förslaget går igenom blir lagen tydligare och det blir också lättare att tillämpa lagen.

Enligt förslaget kan genom kollektivavtal i fråga om reglering och förläggning av arbetstiden, beredskapstid och arbetstid, längden på den fritidsperiod som är en förutsättning för det högsta antalet timmar övertidsarbete per dygn i ett tvåskiftsarbete, dagliga vilotider, vilotid per dygn och veckovila, ersättning för övertidsarbete per dygn och vecka, fritid som övertidsersättning samt arbete på helgdag överenskommas på ett sätt som avviker från lagen. Den föreslagna förteckningen över de frågor som skall omfattas av rätten att ingå avtal i hög grad motsvarar den föreslagna arbetstidslagens 39 §.

Enligt 9 § i den föreslagna arbetstidslagen kan ett kollektivavtal om ordinarie arbetstid ingås av arbetsgivare och en riksomfattande arbetstagarförening, medan enligt 39 § avvikelse från arbetstidslagen förutsätter ett kollektivavtal som ingås av riksomfattande föreningar. Till skillnad från den föreslagna arbetstidslagen föreslås att avvikelse från 22 § lagen om arbetstiden på fartyg i inrikesfart inte förutsätter något riksomfattande kollektivavtal, utan det skall vara möjligt att sluta avtal mellan en arbetsgivare och en arbetstagarförening. Med hänsyn till graden av organisering och dess struktur inom branschen skulle arbetstagarparten som den ena avtalsparten i praktiken alltid företrädas av en riksomfattande arbetstagarförening, och

därför finns det inget behov att, för att skydda arbetstagarparterna, ge endast riksomfattande arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer behörighet att sluta avtal. Också de speciella förhållanden som utmärker branschen, såsom verksamhetsenheternas litenhet, talar för en möjlighet att ingå företagsvisa kollektivavtal.

I överensstämmelse med den föreslagna arbetstidslagens 39 § föreslås att den finskspråkiga rubriken för 22 § skall ändras.

Det föreslås att 15 § 2 mom. som gäller bokföring av övertidsarbete och uträkning av förhöjd lön samt 18 § som gäller avlösningssystem skall ändras så, att dessa paragrafer innehåller hänvisningar till 22 § 2 mom., som föreslås bli ändrat.

Eftersom lagstiftningen om funktionärskollektivavtal upphävdes vid ingången av 1994 (1175—1185/93) föreslås det att hänvisningarna till funktionärskollektivavtalet skall strykas ur 22 § som gäller stadgandenas tvingande natur och ur 23 § som gäller arbetstidsförteckningar.

2. Propositionens ekonomiska verkningar

Förslagen, som avser en utvidgning av rätten att ingå avtal, ger kollektivavtalsparterna en möjlighet att träffa arbetstidsavgöranden som lämpar sig för företagets behov. Om man i företagen kan komma överens om arbetstider som beaktar såväl arbetsgivarens som arbetstagarpartens behov, kan dessa avgöranden hjälpa till att skapa nya arbetstillfällen.

3. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts i delegationen för sjömansärenden, i vilken branschens arbetsmarknadsorganisationer finns företrädna.

I beredningen har beaktats regeringens proposition med förslag till arbetstidslag och lag om ändring av 9 § lagen om hushållsarbetstagarpartens arbetsförhållande.

4. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och blivit stadfäst.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om arbetstiden på fartyg i inrikesfart

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 26 mars 1982 om arbetstiden på fartyg i inrikesfart (248/82) 6 § 2 mom., 8 § 3 mom. och 11 § 4 mom., av dessa lagrum det sistnämnda sådant det lyder i lag av den 1 juni 1984 (415/84), och
ändras 15 § 2 mom., 18 § 1 mom., 22 § 2 och 3 mom. och 23 § 1 mom., samt den finska språkdräkten i rubriken för 22 §, av dessa lagrum 22 § 2 mom. sådant det lyder i nämnda lag av den 1 juni 1984, som följer:

15 §

*Bokföring av overtidsarbete.
 Uträkning av förhöjd lön*

Överenskomms genom avtal som avses i 22 § 2 mom. att den ordinarie arbetstiden kan förläggas till tiden utom de i 5 och 6 §§ avsedda klockslagen, skall i avtalet nämnas även de grunder enligt vilka förhöjd lön för detta arbete skall uträknas.

18 §

Avlösningssystem

Har arbete ordnats i vakter på det sätt som stadgas i denna lag eller har överenskommelse genom avtal som avses i 22 § 2 mom. träffats om att arbete skall ordnas i perioder, skall arbetsgivaren och arbetstagarna eller deras företrädare överenskomma om huvudragen i det avlösningssystem som skall iaktas på fartyget. Även i övrigt kan överenskommelse träffas om det avlösningssystem som skall iaktas på fartyget. Arbetsgivaren fastställer det detaljerade avlösningssystemet, sedan han förhandlat om det med arbetstagarna eller deras företrädare.

22 §

Stadgandenas tvingande natur

Genom arbets- eller tjänstekollektivavtal kan likväl överenskommas om något annat än vad som stadgas i 5 — 7 §§, 8 § 2 mom. samt 11 — 14, 16 och 17 §§. Sådana bestämmelser i arbets- eller tjänstekollektivavtal får arbetsgivare som är bundna av avtal tillämpa även på de arbetstagare eller tjänstemän som inte är bundna av arbets- eller tjänstekollektivavtalet, men i vilkas arbets- eller tjänsteförhållanden bestämmelserna i vederbörande avtal annars skall iaktas.

Sådana bestämmelser i ett arbets- eller tjänstekollektivavtal som avses i 2 mom. får iaktas efter det avtalet upphört att gälla, till dess ett nytt avtal träder i kraft, i de arbets- och tjänsteförhållanden där bestämmelserna skulle få tillämpas, om arbets- eller tjänstekollektivavtalet allttjämt vore i kraft.

23 §

Arbetsstidsförteckningar

Arbetsgivaren skall föra förteckning över

den ordinarie arbetstidens arbetstimmar, över de övertidstimmar och arbetstimmar på helgdag som avses i lag och i arbets- eller tjänstekollektivavtal som är bindande för arbetsgivaren samt över de ersättningar som betalts för dessa arbetstimmar. Förteckningen skall vid anfordran uppvisas för den som förrättar arbetarskyddsinspektion och arbetstagarnas företrädare, och arbetstagare eller

fullmäktig för denne skall på begäran skriftligen lämnas uppgifter om anteckningar som gäller arbetstagaren.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Helsingfors den 10 maj 1996

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Arbetsminister *Liisa Jaakonsaari*

Lag

om ändring av lagen om arbetstiden på fartyg i inrikesfart

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 26 mars 1982 om arbetstiden på fartyg i inrikesfart (248/82) 6 § 2 mom., 8 § 3 mom. och 11 § 4 mom., sådant det sistnämnda lyder i lag av den 1 juni 1984 (415/84), och
ändras 15 § 2 mom., 18 § 1 mom., 22 § 2 och 3 mom. och 23 § 1 mom., av dessa lagrum 22 § 2 mom. sådant det lyder i lag av den 1 juni 1984, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §

Undantag från stadgandena om reglering och förläggning av arbetstiden

I arbets-, tjänste- och funktionärskollektivavtal kan överenskommas om att arbetstiden regleras och förläggs på annat sätt än i 5 § är stadgat, men med beaktande av vad som annorstädes stadgas i denna lag. (2 mom. upphävs)

8 §

Övertidsarbete per dygn

Om längden av de i 2 mom. avsedda arbets- och fritidsperioderna kan överenskommas genom sådana arbets-, tjänste- och funktionärskollektivavtal som avses i 6 § 2 mom. (3 mom. upphävs)

11 §

Dagliga vilotider

Genom arbets-, tjänste- och funktionärskollektivavtal kan om dagliga vilotider överenskommas på annat sätt än vad som är stadgat i 1 mom. (4 mom. upphävs)

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

15 §

*Bokföring av övertidsarbete.
Uträkning av förhöjd lön*

Överenskoms genom avtal som avses i 6 § 2 mom. att den ordinarie arbetstiden kan förläggas till tiden utom de i 5 och 6 § 1 mom. avsedda klockslagen, skall i avtalet nämnas även de grunder enligt vilka förhöjd lön för detta arbete skall uträknas.

Överenskoms genom avtal som avses i 22 § 2 mom. att den ordinarie arbetstiden kan förläggas till tiden utom de i 5 och 6 §§ avsedda klockslagen, skall i avtalet nämnas även de grunder enligt vilka förhöjd lön för detta arbete skall uträknas.

18 §

Avlösningssystem

Har arbete ordnats i vakter på sätt som stadgat i denna lag eller har överenskommelse genom avtal som avses i 8 § 3 mom. träffats om att arbete skall ordnas i perioder, skall arbetsgivaren och arbetstagarna eller deras företrädare överenskomma om huvuddragen i det avlösningssystem som skall iakttas på fartyget. Även i övrigt kan överenskommelse träffas om det avlösningssystem som skall iakttas på fartyget. Det deltagade avlösningssystemet fastställs av arbetsgivaren, sedan denne förhandlat därom med arbetstagarna eller deras företrädare.

18 §

Avlösningssystem

Har arbete ordnats i vakter på det sätt som stadgas i denna lag eller har överenskommelse genom avtal som avses i 22 § 2 mom. träffats om att arbete skall ordnas i perioder, skall arbetsgivaren och arbetstagarna eller deras företrädare överenskomma om huvuddragen i det avlösningssystem som skall iakttas på fartyget. Även i övrigt kan överenskommelse träffas om det avlösningssystem som skall iakttas på fartyget. Arbetsgivaren fastställer det detaljerade avlösningssystemet, sedan han förhandlat om det med arbetstagarna eller deras företrädare.

22 §

Stadgandenas tvingande natur

Sådana bestämmelser i arbets-, tjänste- eller funktionärskollektivavtal som avses i 6 § 2 mom., 8 § 3 mom. och 11 § 4 mom. tillämpas dock utan hinder av vad som är stadgat i 1 mom. Nämnade bestämmelser får arbetsgivare som bunden av avtal tillämpa även på de arbetstagare eller tjänstemän som inte är bundna av arbets-, tjänste- eller funktionärskollektivavtalet, men i vilkas arbets- eller tjänsteförhållanden bestämmelserna i vederbörande avtal annars skall iakttas.

22 §

Stadgandenas tvingande natur

Genom arbets- eller tjänstekollektivavtal kan likväl överenskommas om något annat än vad som stadgas i 5 — 7 §§, 8 § 2 mom., 11 — 14 §§ samt 16 och 17 §§. Sådana bestämmelser i arbets- eller tjänstekollektivavtal får arbetsgivare som är bundna av avtal tillämpa även på de arbetstagare eller tjänstemän som inte är bundna av arbets- eller tjänstekollektivavtalet, men i vilkas arbets- eller tjänsteförhållanden bestämmelserna i vederbörande avtal annars skall iakttas.

Gällande lydelse

Arbets-, tjänste- eller *funktionärskollektivavtals* i 2 mom. avsedda bestämmelser får iakttas efter det avtalet upphörd att gälla, till dess ett nytt avtal träder i kraft, i de arbets- och tjänsteförhållanden där bestämmelserna skulle få tillämpas, om arbets-, tjänste- eller *funktionärskollektivavtal* alltjämt vore i kraft.

23 §

Arbetstidsförteckningar

Arbetsgivaren skall föra förteckning över den ordinarie arbetstidens arbetstimmar, över tidstimmar och arbetstimmar på helgdag som avses i lag och i arbets-, tjänste- eller *funktionärskollektivavtal* som är bindande för arbetsgivaren samt över de ersättningar som betalats för dessa arbetstimmar. Förteckningen skall på anfordran uppvisas för den som förrättar arbetarskyddsinspektion och arbetstagarnas företrädare, var jämte arbetstagare eller fullmäktig för denne på begäran skriftligen skall lämnas uppgift om anteckningar som gäller arbetstagaren.

Föreslagen lydelse

Sådana bestämmelser i ett arbets- eller tjänstekollektivavtal som avses i 2 mom. får iakttas efter det avtalet upphört att gälla, till dess ett nytt avtal träder i kraft, i de arbets- och tjänsteförhållanden där bestämmelserna skulle få tillämpas, om arbets- eller tjänstekollektivavtalet alltjämt vore i kraft.

23 §

Arbetstidsförteckningar

Arbetsgivaren skall föra förteckning över den ordinarie arbetstidens arbetstimmar, över de övertidstimmar och arbetstimmar på helgdag som avses i lag och i arbets- eller tjänstekollektivavtal som är bindande för arbetsgivaren samt över de ersättningar som betalats för dessa arbetstimmar. Förteckningen skall vid anfordran uppvisas för den som förrättar arbetarskyddsinspektion och arbetstagarnas företrädare, och arbetstagare eller fullmäktig för denne skall på begäran skriftligen lämnas uppgifter om anteckningar som gäller arbetstagaren.

Denna lag träder i kraft den
199 .

